

Волков Дмитро

к.е.н., доцент

Криворізький економічний інститут
м. Кривий Ріг, Україна

СИСТЕМНА КОНЦЕПЦІЯ КОНТРОЛЮ

Для того, щоб поглибити розуміння контролю як однієї з найважливіших складових частин поняття управління, розкрити механізм функціонування відносин, що ним відображаються, виявити специфічні особливості різних його складових, слід дослідити основні положення системної концепції контролю, згідно з якою контроль є самостійною системою, що діє на усіх рівнях економіки.

Розуміння контролю як системи є доволі поширеним в економічній літературі та висвітлено в роботах К. Друрі, Є.В. Калюги, Ч.Т. Хорнгрена [1, 2, 4]. Так, у роботі Є.В. Калюги обґрунтовано поняття економічного контролю як системи, що заснована на сукупності спостережень і перевірок контролюючими органами дотримання вимог чинного законодавства з метою сприяння ефективного використання ринкових принципів в суспільстві [2].

Складові елементи системи контролю витрат визначаються по-різному.

В.О. Шевчук визначає контроль як систему, яка взаємопов'язана сукупністю контролюючого суб'єкта, контрольних дій та підконтрольного об'єкта [5]. Автор зазначає, що контроль можливий лише тоді, коли є об'єкт, суб'єкт контролю та зв'язок між ними. Н.В. Фірсова вносить корективи до зазначеного складу елементів системи контролю і виділяє також підконтрольні об'єкти та суб'єкти [3].

На нашу думку, обмеження елементів системи контролю лише об'єктом, суб'єктом та контрольними діями призводить до розуміння контролю витрат як процесу, що здійснюється на всіх рівнях управління економікою. Оскільки при цьому втрачається той факт, що системоутворюючим фактором є досягнення певного корисного результату.

Саме поняття системи розуміється як сукупність логічно пов'язаних, взаємодіючих, взаємовпливаючих елементів, що спрямовані на досягнення поставлених цілей. Ознаками системності є цілісність, ієрархічність структури, гнучкість зворотного зв'язку.

Тому, вважаємо, що система економічного контролю є багатоцільовим та багатофункціональним інтегрованим комплексом взаємопов'язаних елементів, що спрямовані на забезпечення дотримання вимог чинного законодавства та вдосконалення управління економікою на усіх її рівнях. Ця система складається з елементів входу (інформаційне забезпечення контролю), елементів виходу (інформація, отримана за результатами контролю) й сукупності таких елементів: суб'єкт, об'єкт, предмет, середовище контролю, техніка контролю, організаційна структура контролю, метод контролю, оцінка ефективності контролю.

Розробка системи контролю має проходити такі етапи: формування комплексу цілей розвитку й функціонування системи контролю й інформаційне моделювання його структури; становлення системи інформаційних взаємозв'язків

між цілями комплексів; моделювання інформаційних потоків у системі контролю; агрегування та дезагрегування інформації за рівнями комплексу цілей; дослідження стійкості сформованої структури комплексу цілей й виявлення можливих змін через появу нових цілей.

Основними цілями розвитку й функціонування системи контролю є такі:

- збереження й ефективне використання ресурсів й потенціалу підприємств;
- своєчасна адаптація організації до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі;
- забезпечення ефективного функціонування підприємства.

За результатами проведеного дослідження, можна стверджувати про брак методологічної єдності у підходах до виділення якісної ознаки класифікації видів контролю.

У більшості робіт форми контролю відносяться до його видів, що, по суті, прирівнює внутрішню властивість предмета і його практичне застосування.

Таким чином, у наукових дослідженнях останніх років висловлюється думка про потребу виокремлення понять видів та форм контролю. На користь цієї думки свідчить той факт, що кожен вид контролю має власний погляд на предмет дослідження та відрізняється від інших відношенням до об'єкту контролю, залежністю від нього. Тоді як форми контролю тією чи іншою мірою притаманні усім його видам. Кожен вид контролю становить систему, яка має ряд характеристик, пов'язаних із зовнішнім середовищем.

Список використаних джерел

1. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет: Пер. с англ. / Под ред. С.А. Табалиной. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 560 с.
2. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління / Є.В. Калюга. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. – 360 с.
3. Фірсова Н.В. Класифікація контролю торговельних витрат та напрямки її удосконалення / Н.В. Фірсова // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. – Вип. 220. – Т.3. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2006. – С.865-873.
4. Хорнгрен Ч.Т. Бухгалтерский учёт. Управленческий аспект / Ч.Т. Хорнгрен, Дж. Фостер. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 416 с.
5. Шевчук В.О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою: (Монографія) / В.О. Шевчук. – К.: Київський державний торгово-економічний інститут, 1998. – 371 с.

